

Wstęp

Przedmiotowa praca poświęcona została czynności doręczenia pism sądowych w postępowaniu cywilnym. Czynność doręczenia została uregulowana przede wszystkim w Rozdziale 2. Części pierwszej, Księgi pierwszej, Tytułu VI Kodeksu postępowania cywilnego, w art. 131–147. Artykuły te nie wyczerpują jednak całości zagadnienia. Dalsze postanowienia znajdują się już w poszczególnych przepisach związanych z określonym podmiotem postępowania sądowego, czynnością sądu bądź strony (uczestnika), a także z rodzajem pism podlegających w danym przypadku doręczeniu. Ważne rozwiązania odnoszące się do tej czynności, a związane z doręczeniem transgranicznym, zawarto w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego o pomocy prawnej. Zagadnienie doręczenia pism na terenie innego państwa wprowadzają poszczególne rozporządzenia Wspólnoty Europejskiej, w tym przede wszystkim rozporządzenie Nr 1393/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącego doręczania w Państwach Członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych („doręczenie dokumentów”) oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) Nr 1348/2000. W przypadku krajów spoza Unii Europejskiej podstawowe znaczenie mają natomiast przepisy konwencji międzynarodowych zawartych w Hadze oraz konwencji podpisanych w Lugano. Niezależnie od tych rozporządzeń i konwencji Polska jest stroną umów dwustronnych regulujących zagadnienie pomocy prawnej obejmującej także doręczenie pism sądowych. Uzupełnieniem tych postanowień są z kolei rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości obejmujące przepisy dotyczące szczegółowego postępowania w zakresie trybu i sposobu doręczenia pism sądowych oraz w sprawie szczegółowych czynności sądów w sprawach z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego, a ponadto dotyczące elektronicznego postępowania upominawczego i utworzenia sądowej służby doręczeniowej. Istotne przy dokonywaniu tej czynności będą również przepisy Prawa pocztowego.

Z wyczerpania tego wyniku, że czynność doręczenia uregulowano w znacznej liczbie aktów prawnych. Ramy niniejszego opracowania nie pozwolą na przedstawienie wszystkich przepisów związanych z doręczeniem pism w toku postępowania cywilnego. Poza zakresem rozważań pozostały przepisy odnoszące się zarówno do postępowania egzekucyjnego w zakresie czynności dotyczących nadzoru nad działaniami podejmowanymi przez komorników, jak i w przedmiocie postępowań prowadzonych przez sąd jako incydentalne w ramach takiej egzekucji, czy także co do postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez sąd.

W przypadku doręczeń transgranicznych przedstawiono jedynie przepisy o doręczeniu zawarte w rozporządzeniu Nr 805/2004 o ustanowieniu Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych oraz w rozporządzeniu Nr 1896/2006 ustanawiającym europejskie postępowanie nakazowe. Wprowadzono bowiem w nich wymagania – standardy czynności doręczenia – celem zagwarantowania całkowitej pewności lub wysokiego stopnia prawdopodobieństwa dotarcia dokumentu do adresata. Wymagania

te należało wobec tego skonfrontować z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego o doręczeniach, jeśli postanowienia tych rozporządzeń wyznaczają standardy tej czynności dokonywanej na terenie Polski.

Rozważania zawarte w przedmiotowej pracy koncentrują się głównie na doręczeniu pism w postępowaniu procesowym. W przypadku trybu nieprocesowego zaznaczono jedynie na podstawowe uregulowania odnoszące się do tej czynności oraz zaznaczono różnice w stosunku do doręczeń realizowanych w procesie.

Decyzja co do takiego przedmiotu opracowania czynności doręczenia w cywilnym postępowaniu sądowym wynikała również z tego, że do chwili obecnej nie opracowano tego zagadnienia w całości bądź choćby tylko co do określonego rodzaju doręczeń. Pojawiło się natomiast kilkanaście różnego rodzaju artykułów poświęconych problemowi dokonania tej czynności, przy czym często ze sprzecznymi wnioskami. Także Sąd Najwyższy wielokrotnie poruszał w swoich orzeczeniach kwestię czynności doręczenia, i to zarówno jako zagadnienie główne, jak i przesłankę oceny prawidłowości prowadzonego w danej sprawie postępowania. Decyzje te nie wyznaczają przy tym jednolitej linii tego orzecznictwa.

Praca niniejsza stanowi więc próbę systematycznego i całościowego ujęcia czynności doręczenia realizowanej w prowadzonym przez sąd postępowaniu cywilnym z wymienionymi wyżej ograniczeniami. W ramach takiego opracowania celowe było z kolei przede wszystkim dokonanie oceny samej czynności związanej z umożliwieniem adresatowi zapoznania się z treścią przeznaczonego dla niego pisma oraz wskazanie, jakie właściwie pisma doręczane są adresatowi. Dalszym zagadnieniem wymagającym omówienia stało się wymienienie podmiotów, które mogą w toku postępowania stać się adresatami tych pism. W pracy przedstawiłem także miejsca, w jakich możliwe jest doręczenie dokumentów i podmioty, którymi sąd posługuje się przy realizacji tej czynności. Istotne stało się oczywiście przedstawienie wszystkich sposobów działania pozwalających na stworzenie adresatowi sytuacji umożliwiającej mu zapoznanie się z pismem. Omówienia wymagała także sytuacja upoważniająca sąd do pozostawienia pisma w aktach sprawy, kiedy Kodeks postępowania cywilnego pozwala jednocześnie na przyjęcie skutku doręczenia. W tej części pracy ujęta została również kwestia możliwości doręczania pisma w każdym dniu i o każdej porze doby. Odrębnych rozważań wymagał dokument potwierdzający dokonanie doręczenia oraz problemy pojawiające się w związku z jego sporządzeniem. Z wykazaniem faktu dokonania tej czynności wiązało się ponadto dalsze zagadnienie wymagające przedstawienia w ramach przedmiotowego opracowania, a odnoszące się do daty doręczenia. Szersze rozważania, w ramach sposobu doręczenia, należało, poświęcić instytucji kuratora dla strony nieznannej z miejsca pobytu, zwłaszcza wobec zmian co do obowiązku meldunkowego i gromadzenia danych w zbiorach mieszkańców. Osobnym zagadnieniem stała się realizacja doręczenia dokonywanego jeszcze cały czas jako wyjątek od zasady oficjalności przeprowadzenia tej czynności, tj. bezpośredniego doręczenia pism procesowych pomiędzy pełnomocnikami.

Postanowienia związane z doręczeniem pism znalazły się również w przepisach regulujących inne postępowania sądowe bądź postępowanie administracyjne. Właściwe stało się wobec tego odwołanie się do rozwiązań zawartych w Kodeksie postępowania karnego, ustawie o postępowaniu przed sądami administracyjnymi oraz w Kodeksie postępowania administracyjnego.

Z uwagi na datę wydania opracowania, należy zaznaczyć, że uległa zmianie chwila wejścia w życie przepisów ustawy z 24.9.2010 r. o ewidencji ludności. Przesunięto ten termin do dnia 1.3.2015 r. (art. 80 EwLudU w zw. z art. 2 ustawy z 19.12.2014 r. o zmianie ustawy o dowodach osobistych, ustawy o ewidencji ludności oraz ustawy — Prawo o aktach stanu cywilnego, Dz.U. z 2014 r. poz. 1888). Nie uległ natomiast zmianie art. 74 ust. 1 EwLudU co do uchylenia obowiązku meldunkowego od 1.1.2016 r., jak i pozostały jeszcze rejestry mieszkańców i rejestry zamieszkania cudzoziemców (art. 75 EwLudU). Również datę wejścia w życie ustawy o dowodach osobistych przesunięto do 1.3.2015 r. (art. 93 DowOsU w zw. z art. 1 pkt 4 o zmianie ustawy, ustawy o ewidencji ludności oraz ustawy — Prawo o aktach stanu cywilnego, Dz.U. z 2014 r. poz. 1888).

Niniejsza monografia stanowi poprawioną i uzupełnioną wersję rozprawy doktorskiej obronionej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Chciałbym w tym miejscu podziękować promotorowi tej pracy Pani prof. dr hab. *Stanisławie Kalus*. Serdeczne podziękowania chciałbym skierować do recenzentów tej pracy – Pana prof. dr. hab. *Karola Weitz* i Pana dr. hab. *UAM Pawła Grzegorzcyka* za cenne uwagi, które miały znaczny wpływ na ostateczną wersję opracowania. Szczególne podziękowania pragnę natomiast złożyć Panu dr. hab. *UŚ Krystianowi Markiewiczowi* za wszelką okazaną mi pomoc.

Katowice, marzec 2015 r.

Ireneusz Wolwiak